

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (първи състав)

18 ноември 2020 година*

[Текст, поправен с определение от 13 януари 2021 г.]

„Преюдициално запитване — Съдебно сътрудничество по граждански и търговски дела — Регламент (ЕС) № 1215/2012 — Договор за въздушен превоз — Договорна клауза за предоставяне на компетентност, сключена от пътник, който има качеството на потребител — Вземане на пътника спрямо авиокомпанията — Прехвърляне на вземането на дружество за събиране на вземания — Противопоставимост на клаузата за предоставяне на компетентност от авиокомпанията на дружеството, на което е прехвърлено вземането на пътника — Директива 93/13/ЕИО“

По дело C-519/19

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Sąd Okręgowy w Warszawie XXIII Wydział Gospodarczy Odwoławczy (Окръжен Съд Варшава, XXIII въззивно търговско отделение, Полша) с акт от 13 юни 2019 г., постъпил в Съда на 9 юли 2019 г., в рамките на производство по дело

Ryanair DAC

срещу

DelayFix, правопреемник на Passenger Rights sp. z o.o.,

СЪДЪТ (първи състав),

състоящ се от: J.-C. Bonichot, председател на състава, L. Bay Larsen, C. Toader (докладчик), Safjan и N. Jääskinen, съдии,

генерален адвокат: M. Campos Sánchez-Bordona,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

- за Ryanair DAC, от A. Kasnowska, adwokat и M. Józwiak, radca prawny,
- за DelayFix, правопреемник на Passenger Rights sp. z o.o., от M. Misiaszek, K. Żbikowska и I. Wiczorek, adwokaci,

* Език на производството: полски.

- за полското правителство, от В. Maјсзуна, в качеството на представител,
- [поправено с определение от 13 януари 2021 г.] за Европейската комисия, от М. Heller, А. Szymtkowska и N. Ruiz García, в качеството на представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

взе настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 25, параграф 1 от Регламент (ЕС) на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 351, 2012 г., стр. 1) и на Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори (ОВ L 95, 1993 г., стр. 29).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между, от една страна, дружеството Passenger Rights sp. z o.o., понастоящем DelayFix, установено във Варшава (Полша), което е специализирано в дейност по събиране на вземания и на което пътник във въздушния транспорт е прехвърлил правата си, и от друга страна, авиокомпания Ryanair DAC, установена в Дъблин (Ирландия), по повод заплащане на сумата от 250 EUR, представляваща обезщетение за отмяната на полет, на основание Регламент (ЕО) № 261/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 11 февруари 2004 година относно създаване на общи правила за обезщетяване и помощ на пътниците при отказан достъп на борда и отмяна или голямо закъснение на полети, и за отмяна на Регламент (ЕИО) № 295/91 (ОВ L 46, 2004 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 7, том 12, стр. 218).

Правна уредба

Правото на Съюза

Директива 93/13

- 3 Съгласно член 1, параграф 1 от Директива 93/13 последната има за цел да сближи законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки относно неравноправните клаузи в договори, сключвани между продавач или доставчик и потребител.
- 4 Член 2 от посочената директива гласи:

„По смисъла на настоящата директива:

[...]

- б) „потребител“ означава всяко физическо лице, което в качеството си на страна по договорите, предмет на настоящата директива, участва поради интереси, които са извън рамките на неговата търговска или професионална дейност[;]

[...]“.

5 Член 3 от тази директива предвижда:

„1. В случаите, когато дадена договорна клауза не е индивидуално договорена, се счита за неравнопоставена, когато въпреки изискването за добросъвестност, тя създава в ущърб на потребителя значителна неравнопоставеност между правата и задълженията, произтичащи от договора.

2. Не се счита за индивидуално договорена клауза, която е съставена предварително и следователно потребителят не е имал възможност да влияе на нейното съдържание, по-специално във връзка с договори с общи условия.

Фактът, че някои аспекти от дадена клауза или някоя отделна клауза са индивидуално договорени, не изключва приложението на настоящия член към останалата част на договора, ако общата преценка на договора сочи, че той е договор с общи условия.

Когато продавач или доставчик твърди, че клауза от договор с общи условия е договорена индивидуално, той следва да докаже това с факти.

3. Приложението съдържа примерен и неизчерпателен списък на клаузи, които се смятат за неравнопоставени“.

6 Член 4, параграф 1 от същата директива гласи:

„[...] преценката за неравнопоставеност на дадена клауза се извършва, като се отчита характера на стоките или услугите, за които е сключен договорът, и се вземат предвид всички обстоятелства, довели до сключването му, към момента на самото сключване, както и всички останали клаузи в договора, или такива, съдържащи се в друг договор, от който той произтича“.

7 Съгласно член 6, параграф 1 от Директива 93/13:

„Държавите членки определят изискването, включените неравнопоставени клаузи в договори между потребители и продавачи или доставчици да не са обвързващи за потребителя, при условията на тяхното национално право, и че договорът продължава да действа за страните по останалите условия, когато може да се изпълнява и без неравнопоставените клаузи“.

8 Точка 1, буква р) от приложението към тази директива се отнася до „[у]словия, които имат за предмет или резултат [...] изключване или накърняване правото на потребителя да предяви иск или да използва други правни средства [...]“.

Регламент № 1215/2012

9 Глава II от Регламент № 1215/2012, озаглавена „Компетентност“, съдържа десет раздела. Член 4, параграф 1 от този регламент, който е включен в раздел 1, озаглавен „Общи разпоредби“, гласи:

„При условията на настоящия регламент, искове срещу лица, които имат местоживееене в държава членка, независимо от тяхното гражданство, се предявяват пред съдилищата на тази държава членка“.

- 10 Раздел 2 от посочената глава II, озаглавен „Специална компетентност“, съдържа член 7, който предвижда:

„Срещу лице, които има местоживеене в държава членка, могат да бъдат предявявани иски в друга държава членка:

- 1) а) по дела, свързани с договор — в съдилищата по мястото на изпълнение на въпросното задължение;
- б) за целите на настоящата разпоредба и освен ако не е договорено друго, мястото на изпълнение на въпросното задължение е:

[...]

- в случая на предоставяне на услуги, мястото в държава членка, където съгласно договора услугите са били предоставени или е трябвало да бъдат предоставени;

[...]“.

- 11 Раздел 4 от посочената глава II, озаглавен „Компетентност при потребителски договори“, съдържа член 17, който гласи:

„[...]“

3. Настоящият раздел не се прилага по отношение на договор за транспорт, различен от договор, който в цената си включва предоставянето на комбинация от пътуване и настаняване“.

- 12 Съгласно член 25 от Регламент № 1215/2012, включен в раздел 7 от същата глава, озаглавен „Пророгация на компетентност“:

„1. Ако страните, независимо от местоживеенето им, са се договорили, че съд или съдилищата на държава членка са компетентни за разрешаване на всякакви спорове, които са възникнали или които могат да възникнат във връзка с определено правоотношение, този съд или тези съдилища имат компетентност, освен ако споразумението е недействително по отношение на материалноправната си действителност съгласно правото на тази държава членка. Тази компетентност е изключителна, освен ако страните са уговорили друго. Споразумението за предоставяне на компетентност се сключва:

- а) писмено или устно, потвърдено с писмени доказателства;
- б) във форма, която е съобразена с практиките, които страните са установили помежду си; или
- в) в международната търговия, във форма, която е съобразена с обичая, който страните познават или е трябвало да познават и който в тази търговска дейност е широко известен на страните и редовно се съблюдава от страните по договори от вида, приложим в конкретната търговска дейност.

[...]“.

Полското право

- 13 Съгласно член 509 от Kodeks cywilny (Граждански кодекс), в редакцията му, приложима към главното производство:

„§ 1. Кредиторът може без съгласието на длъжника да прехвърли вземането си на трето лице (прехвърляне на вземане), освен ако това би противоречало на закона, съдържанието на договора или естеството на задължението.

§ 2. Едновременно с вземането върху приобретателя преминават всички свързани с него права, и по-специално изтеклите лихви“.

Спорът в главното производство и преюдициалният въпрос

- 14 Дружеството Passenger Rights, понастоящем DelayFix, което е специализирано в дейността по събиране на вземания на пътници във въздушния транспорт, предявява пред Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie (Варшавски столичен районен съд, Полша) на основание Регламент № 261/2004 иск за осъждане на авиокомпания Ryanair, чийто пътник му е прехвърлил вземането си по отношение на тази авиокомпания, да заплати сумата от 250 EUR, представляваща обезщетение за отмяната на полет от Милано (Италия) до Варшава.
- 15 Ryanair повдига възражение за липса на компетентност на полските съдилища, като се позовава на клауза 2.4 от Общите условия за превоз на Ryanair, приети от пътника със закупуването на самолетния билет онлайн, съгласно която е предоставена компетентност на ирландските съдилища. Според Ryanair в качеството си на приобретател на вземането на пътника DelayFix било обвързано с посочената клауза за предоставяне на компетентност.
- 16 С определение от 15 февруари 2019 г. Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie (Варшавски столичен районен съд) отхвърля възражението за липса на компетентност, като приема, от една страна, че клаузата за предоставяне на компетентност, включена в договора за превоз и обвързваща пътника и авиокомпанията, била неравноправна по смисъла на Директива 93/13, и от друга страна, че в качеството си на приобретател на вземането на пътника след отмяната на полета DelayFix не можело да се смята за обвързано с подобна клауза.
- 17 Ryanair подава частна жалба срещу това определение пред запитващата юрисдикция. Авиокомпанията твърди, че тъй като DelayFix не е потребител, не може да се ползва от предвидената за потребителските договори съдебна защита.
- 18 Запитващата юрисдикция уточнява, че съгласно националното право и досегашната практика на Sąd Najwyższy (Върховен съд, Полша), неравноправността на договорните клаузи можело да бъде установена в хода на производство по иск за обезщетение срещу длъжник, предявен от продавач или доставчик, който е придобил вземането на потребител.
- 19 Запитващата юрисдикция обаче, на първо място, иска да се установи дали съгласно член 3, параграф 1 и член 6, параграф 1 от Директива 93/13/ приобретателят на вземането на потребител може също да се счита за потребител. По-конкретно запитващата юрисдикция изпитва съмнения дали когато потребител прехвърли вземането си на продавач или на доставчик, последният встъпва в правата на потребителя и може да се позовава на благоприятния режим на Съюза за защита на потребителите, произтичащ в частност от Директивата.

- 20 На второ място, въпросите на запитващата юрисдикция се отнасят до практиката на Съда по прилагането на Регламент № 1215/2012 във връзка с правния режим на договорните клаузи за предоставяне на компетентност, предвидени в член 25 от този регламент, и във връзка със специалния режим, предвиден в глава II, раздел 4 от Регламента за компетентност при потребителски договори, и по-конкретно във връзка с понятието „потребител“, използвано в този раздел.
- 21 Що се отнася, от една страна, до споразумението за предоставяне на компетентност по член 25 от Регламент № 1215/2012, запитващата юрисдикция подчертава, че съгласно решение от 7 февруари 2013 г., Refcomp (C-543/10, EU:C:2013:62), този вид договорна клауза може по принцип да произвежда последици единствено в отношенията между страните, дали своето съгласие за сключването на този договор. Всъщност една такава клауза е в резултат на договаряне между страните и за да може да бъде противопоставима на трето лице, по принцип е необходимо то да е дало своето съгласие в това отношение.
- 22 Що се отнася, от друга страна, до понятието „потребител“ по смисъла на глава II, раздел 4 от Регламент № 1215/2012, запитващата юрисдикция подчертава, че след като специалният режим, установен в член 17 и сл. от този регламент, е породен от стремежа потребителят да бъде защитен като икономически по-слабата и юридически по-неопитната от своя съдоговорител страна по договора, потребителят е защитен само доколкото е лично ищец или ответник в дадено производство. Ето защо ищецът, който не е страна по съответния потребителски договор, не може да се ползва от подсъдността при дела по потребителски договор. Предвид практиката на Съда запитващата юрисдикция иска да се установи дали за определянето на компетентния съд и за преценката на действителността на клаузата за предоставяне на компетентност следва да се вземе предвид „първоначалният“ вид на задължението, както и дали продавач или доставчик — приобретател на вземането, може да оспори като неравноправна клаузата за предоставяне на компетентност, като се позове на правния режим за защита на потребителите, предвиден по-конкретно от Директива 93/13.
- 23 При тези условия Sąd Okręgowy w Warszawie XXIII Wydział Gospodarczy Odwoławczy (Окръжен съд Варшава, XXIII въззивно търговско отделение, Полша) решава да спре производството по делото и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Когато се преценява действителността на споразумение за предоставяне на компетентност, трябва ли член 2, буква б), член 3, параграфи 1 и 2 и член 6, параграф 1 от Директива 93/13 [...] и член 25 от Регламент [№ 1215/2012] да се тълкуват в смисъл, че крайният приобретател на вземане, който е придобил това вземане чрез цесия от потребител, но сам по себе си няма качеството потребител, също може да се позовава на липсата на индивидуално договаряне на договорните клаузи и на неравноправността на договорните разпоредби, произтичащи от споразумението за избор на съд?“.

По искането на Ryanair за започване на устната фаза на производството

- 24 С молба от 4 ноември 2020 г., постъпила в секретариата на Съда същия ден, Ryanair иска на основание член 83 от Процедурния правилник на Съда започване на устната фаза на производството, като твърди, че обстоятелствата, описани в акта за преюдициално запитване, не били достатъчно обяснени, че било необходимо задълбочено обсъждане и че произнасянето по настоящото дело би могло да има решаващо значение за тълкуването на съответните разпоредби от правото на Съюза.

- 25 Важно е да се припомни, че съгласно тази разпоредба Съдът може служебно или по предложение на генералния адвокат, както и по искане на страните да постанови започване или възобновяване на устната фаза на производството, ако счита, че делото не е напълно изяснено или трябва да бъде решено въз основа на довод, който не е бил обсъден от страните.
- 26 В случая условията на тази разпоредба не са изпълнени.
- 27 Всъщност запитващата юрисдикция в достатъчна степен е изложила фактическите обстоятелства и националната правна уредба, а и писмената фаза на производството вече е дала възможност на страните да изразят своите позиции. Освен това, по никакъв начин не се налага отговорът на преюдициалното запитване да бъде основан на доводи, които страните не са обсъдили.
- 28 Предвид изложеното и след изслушване на генералния адвокат искането на Ryanair за започване на устната фаза на производството не следва да бъде уважено.

По преюдициалния въпрос

По допустимостта на преюдициалното запитване

- 29 В хода на писмената фаза на производството Ryanair заявява, че е платил поисканата сума по спора, с който е сезирана запитващата юрисдикция, и поради това преюдициалното запитване оставало без предмет.
- 30 В отговор на въпрос на Съда по този повод запитващата юрисдикция уведомява, че делото по главното производство е съединено с други две дела, в които участват страните по главното производство и които също имат за предмет иски за обезщетение, предявени на основание Регламент № 261/2004, така че пред нея продължавало да е налице висящ спор.
- 31 Както от съдържанието, така и от структурата на член 267 ДФЕС е видно, че преюдициалното производство предполага действително наличие на висящ пред националните юрисдикции спор, в който те трябва да се произнесат с решение, отразяващо евентуално решението по преюдициалното запитване. Всъщност основанието на едно преюдициално запитване не е във формулирането на консултативни становища по общи или хипотетични въпроси, а в необходимостта от него за действителното решаване на спор (вж. в този смисъл решение от 27 февруари 2014 г., Pohotovost, C-470/12, EU:C:2014:101, т. 28 и 29 и цитираната съдебна практика).
- 32 В случая следва да се отбележи, че делото в главното производство е съединено с други две дела, а пред Съда не е установено, че предявените по тях иски за обезщетения за изплатени, поради което следва да се приеме, че спорът по главното производство продължава да е висящ пред запитващата юрисдикция.
- 33 Тъй като въведеното с член 267 ДФЕС производство е инструмент за сътрудничество между Съда и националните юрисдикции, чрез който Съдът предоставя на националните юрисдикции насоките за тълкуването на правото на Съюза, които са им необходими за решаването на висящия пред тях спор, такова уведомление от страна на национална юрисдикция обвързва Съда и по принцип не може да се оспорва от страните в главното производство (решение от 27 февруари 2014 г., Pohotovost, C-470/12, EU:C:2014:101, т. 30 и цитираната съдебна практика).
- 34 Следователно преюдициалното запитване е допустимо.

По съществуващото на спора

- 35 С поставения въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 25 от Регламент № 1215/2012, член 2, буква б), член 3, параграфи 1 и 2 и член 6, параграф 1 от Директива 93/13 трябва да се тълкуват в смисъл, че клауза за предоставяне на компетентност, включена в договор за превоз, който е сключен между пътник и авиокомпания, може да бъде противопоставена от последната на дружество за събиране на вземания, на което пътникът е прехвърлил вземането си, за да се оспори компетентността на дадена юрисдикция да разгледа иск за обезщетение, предявен на основание Регламент № 261/2004 срещу авиокомпанията.
- 36 Отговорът на този въпрос изисква да се определи при какви условия една такава договорна клауза за предоставяне на компетентност може да обвърже дружеството за събиране на вземания, на което пътникът е прехвърлил вземането си.
- 37 Доколкото съмненията на запитващата юрисдикция във връзка с разглежданата в главното производство договорната клауза за предоставяне на компетентност се отнасят едновременно до Директива 93/13 и Регламент № 1215/2012, а правният режим на този вид договорна клауза е уреден в член 25 от Регламента, разглеждането на поставения въпрос следва да започне в светлината на тази разпоредба.
- 38 Съгласно постоянната съдебна практика понятието „споразумение за предоставяне на компетентност“ трябва да се тълкува като автономно понятие от правото на Съюза и принципът на автономия на волята, на който се основава член 25, параграф 1 от Регламент № 1215/2012, трябва да намери своето пълно приложение (вж. в този смисъл решения от 10 март 1992 г., Powell Duffryn, C-214/89, EU:C:1992:115, т. 14, от 9 декември 2003 г., Gasser, C-116/02, EU:C:2003:657, т. 51 и цитираната съдебна практика, и от 7 февруари 2013 г., Refcomp, C-543/10, EU:C:2013:62, т. 22 и 40 и цитираната съдебна практика).
- 39 По-конкретно обстоятелството, че съответният договор е сключен онлайн, само по себе си не води до недействителност на една такава клауза, при условие че са спазени условията, изведени в практиката на Съда и свързани по-специално със запазването на текста, в който тази клауза е предвидена (вж. в този смисъл решение от 21 май 2015 г., El Majdoub, C-322/14, EU:C:2015:334, т. 40).
- 40 Освен това член 25, параграф 1 от Регламент № 1215/2012 не уточнява дали клауза, с която се възлага компетентност, може, освен към страните по договора, да се прилага и към трето лице, страна по последващ договор и правоприменник изцяло или частично на правата и задълженията на една от страните по първоначалния договор (решения от 7 февруари 2013 г., Refcomp, C-543/10, EU:C:2013:62, т. 25 и от 20 април 2016 г., Profit Investment SIM, C-366/13, EU:C:2016:282, т. 23).
- 41 По този начин сезираният съд е длъжен да разгледа *in limine litis* дали клаузата за предоставяне на компетентност действително е била предмет на съгласие между страните, което трябва да е изразено ясно и точно, тъй като целта на формалните изисквания по член 25, параграф 1 от Регламент № 1215/2012 в това отношение е да се гарантира, че действително е било постигнато съгласие (вж. в този смисъл решения от 7 февруари 2013 г., Refcomp, C-543/10, EU:C:2013:62, т. 27 и цитираната съдебна практика и от 8 март 2018 г., Saey Home & Garden, C-64/17, EU:C:2018:173, т. 25 и цитираната съдебна практика).
- 42 Следователно записаната в договор клауза, с която се учредява компетентност, може по принцип да произвежда последици единствено в отношенията между страните, дали своето съгласие за сключването на този договор (решения от 7 февруари 2013 г., Refcomp, C-543/10, EU:C:2013:62, т. 29 и от 28 юни 2017 г., Leventis и Vafeias, C-436/16, EU:C:2017:497, т. 35 и цитираната съдебна практика).

- 43 В случая разглежданата в главното производство клауза за учредяване на компетентност не е противопоставена на страна по договора, в който се съдържа, а на трета за този договор страна.
- 44 Ако обаче нито Passenger Rights, нито DelayFix, който е негов правоприменник, са обвързани с Ryanair чрез договорна клауза за предоставяне на компетентност, няма никакво основание да се счита, че тази авиокомпания е обвързана с дружеството за събиране на вземания чрез такава клауза.
- 45 Освен това нито страните по главното производство, нито запитващата юрисдикция изтъкват доказателства или данни, позволяващи да се приеме, че страните са сключили споразумение за предоставяне на компетентност, което съдържа клауза за пророгация на компетентност като разглежданата в главното производство в една от формите, предвидени в член 25, параграф 1, букви б) и в) от Регламент № 1215/2012.
- 46 Поради това от изложеното по-горе следва, че клауза за предоставяне на компетентност, включена в договор за превоз, който е сключен между пътник и авиокомпания, по принцип не може да бъде противопоставена от последната на дружество за събиране на вземания, на което пътникът е прехвърлил вземането си, за да се оспори компетентността на дадена юрисдикция да разгледа иск за обезщетение, предявен на основание Регламент № 261/2004 срещу авиокомпанията.
- 47 Само в случай че съгласно приложимото към спора по същество национално право третото лице е встъпило във всички права и задължения на първоначалния съдоговорител, клаузата за предоставяне на компетентност, с която това трето лице не се е съгласило, все пак би могла да му бъде противопоставена (вж. в този смисъл решение от 21 май 2015 г., CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, т. 65 и цитираната съдебна практика).
- 48 Поставеният от запитващата юрисдикция преюдициален въпрос предполага също така да се определят условията за недействителност на подобна клауза.
- 49 Съгласно член 25, параграф 1 от Регламент № 1215/2012 съдът или съдилищата, които са определени в клаузата за предоставяне на компетентност, имат компетентност, освен ако споразумението е недействително по отношение на материалноправната си действителност „съгласно правото на тази държава членка“. По този начин законодателят на Съюза е въвел правилото, че действителността на клауза за предоставяне на компетентност се преценява съгласно правото на държавата, чийто съд или съдилища са определени с тази клауза.
- 50 В случая, когато запитващата юрисдикция разглежда действителността на клаузата за предоставяне на компетентност, тя следователно е длъжна да разгледа този въпрос съгласно правото на държавата, чийто съд или съдилища са определени с тази клауза, т.е. съгласно ирландското право.
- 51 Освен това юрисдикцията, което е сезирана да се произнесе по спор като разглеждания в главното производство, следва да приложи правото на държавата, чийто съд или съдилища са определени с тази договорна клауза, като тълкува това право в съответствие с правото на Съюза, и по-конкретно с оглед на Директива 93/13 (вж. в този смисъл решения от 21 април 2016 г., Radlinger и Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, т. 79 и от 17 май 2018 г., Karel de Grote — Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16, EU:C:2018:320, т. 41).
- 52 В този смисъл, на първо място, е важно да се подчертае, че когато става въпрос за отношението на Директива 93/13 към правата на пътниците във въздушния транспорт, като например правата, произтичащи от Регламент № 261/2004, Съдът е приел, че Директива 93/13 е обща директива за защита на потребителите, предназначена да се прилага във всички сектори на

икономическа дейност, включително и в сектора на въздушния транспорт (вж. в този смисъл решение от 6 юли 2017 г., *Air Berlin*, C-290/16, EU:C:2017:523, т. 44 и цитираната съдебна практика).

- 53 На второ място, важно е да се отбележи, че при аналогични обстоятелства, свързани с прехвърляне на вземане на дружество за събиране на вземания, Съдът е приел във връзка с Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 година относно договорите за потребителски кредити и за отмяна на Директива 87/102/ЕИО на Съвета (ОВ L 133, 2008 г., стр. 66), че обстоятелството, че страни по споровете по тези дела са само професионални субекти, не е пречка за прилагането на инструмент от правото на Съюза в областта на защитата на потребителите, тъй като приложното поле на тази директива зависи не от това кои са страните по разглеждания спор, а от качеството на страните по договора за кредит (вж. в този смисъл решение от 11 септември 2019 г., *Lexitor*, C-383/18, EU:C:2019:702, т. 20).
- 54 Посочената съдебна практика е относима към въпроса за прилагането на Директива 93/13.
- 55 Всъщност съгласно член 1, параграф 1 и член 3, параграф 1 от Директива 93/13 последната се прилага по отношение на клаузите, съдържащи се в договори, сключени между продавач или доставчик и потребител, които не са били индивидуално договорени (решения от 7 ноември 2019 г., *Profi Credit Polska*, C-419/18 и C-483/18, EU:C:2019:930, т. 51 и цитираната съдебна практика и от 10 септември 2020 г., *A* (Пренаемане на социално жилище), C-738/19, EU:C:2020:687, т. 34).
- 56 В случая договорът за превоз, на който се основава вземането, на което се позовава *DelayFix*, е сключен първоначално между продавач или доставчик, а именно авиокомпанията, и пътник, като нищо не сочи последният да е закупил самолетния си билет за цели, които не са лични.
- 57 На трето място, следва да се припомни, че съгласно член 3, параграф 1 от Директива 93/13 дадена договорна клауза се счита за неравнопоставена, когато въпреки изискването за добросъвестност тя създава в ущърб на потребителя значителна неравнопоставеност между правата и задълженията, произтичащи от договора.
- 58 В това отношение Съдът многократно е постановявал, че клауза, с която се възлага компетентност, включена в договор между продавач или доставчик и потребител без индивидуално договаряне и възлагаща изключителна компетентност на съда, в чийто район се намира седалището на продавача или доставчика, трябва да се счита за неравнопоставена по смисъла на член 3 от Директива 93/13, доколкото въпреки изискването за добросъвестност създава в ущърб на потребителя значителна неравнопоставеност между правата и задълженията, произтичащи от договора (вж. в този смисъл решения от 27 юни 2000 г., *Océano Grupo Editorial и Salvat Editores*, C-240/98—C-244/98, EU:C:2000:346, т. 24, от 4 юни 2009 г., *Pannon GSM*, C-243/08, EU:C:2009:350, т. 40 и от 9 ноември 2010 г., *VB Pénzügyi Lízing*, C-137/08, EU:C:2010:659, т. 53).
- 59 Всъщност такава клауза попада в категорията на тези, които имат за предмет или резултат изключване или накръняване на правото на потребителя да предяви иск — категория, посочена в точка 1, буква р) от приложението към Директивата (решения от 27 юни 2000 г., *Océano Grupo Editorial и Salvat Editores*, C-240/98—C-244/98, EU:C:2000:346, т. 22, от 4 юни 2009 г., *Pannon GSM*, C-243/08, EU:C:2009:350, т. 41 и от 9 ноември 2010 г., *VB Pénzügyi Lízing*, C-137/08, EU:C:2010:659, т. 54).
- 60 В този контекст съгласно член 4, параграф 1 от Директива 93/13 преценката за неравнопоставеност на дадена клауза се извършва, като се отчита характерът на услугите, за които е сключен договорът, и се вземат предвид всички обстоятелства, довели до сключването му.

- 61 Ето защо, след като приложи правото на държавата, чийто съд или съдилища са определени в договорна клауза за предоставяне на компетентност, и след като разтълкува това право в съответствие с изискванията на Директива 93/13, националната юрисдикция, която е сезирана със спор като разглеждания в главното производство, следва да изведе правните последици от възможната неравноправност на една такава клауза, предвид текста на член 6, параграф 1 от Директивата, че националните съдилища са длъжни да не прилагат неравноправните договорни клаузи, така че те да нямат задължителна сила за потребителя.
- 62 Накрая, следва да се подчертае, че съгласно постоянната съдебна практика по член 7, точка 1, буква б) от Регламент № 1215/2012, що се отнася до директните полети, мястото на излитане и мястото на кацане на самолета трябва да се считат на същото основание за основно място на предоставяне на услугите, предмет на договор за въздушен транспорт, като по този начин лицето, предявило иск за обезщетение на основание на Регламент № 261/2004, има право да избере дали да предяви иска си пред съда, в чийто район се намира мястото на излитане или мястото на кацане на самолета, договорени в посочения договор (вж. в този смисъл решение от 9 юли 2009 г., *Rehder*, C-204/08, EU:C:2009:439, т. 47 и определение от 13 февруари 2020 г., *flightright*, C-606/19, EU:C:2020:101, т. 26).
- 63 С оглед на всички изложени дотук съображения на поставения въпрос следва да се отговори, че член 25 от Регламент № 1215/2012 трябва да се тълкува в смисъл, че клауза за предоставяне на компетентност, включена в договор за превоз, който е сключен между пътник и авиокомпания, може да бъде противопоставена от последната на дружество за събиране на вземания, на което пътникът е прехвърлил вземането си, за да се оспори компетентността на дадена юрисдикция да разгледа иск за обезщетение, предявен срещу авиокомпанията на основание Регламент № 261/2004, само в случай че съгласно правото на държавата, чийто съд или съдилища са определени с посочената договорна клауза, това дружество е встъпило във всички права и задължения на първоначалния съдоговорител, което следва да се провери от запитващата юрисдикция. Ако това е така, подобна клауза, която, без да е била индивидуално договорена, е включена в договор между потребител, т.е. пътника, ползващ въздушен транспорт, и продавача или доставчика, т.е. посочената авиокомпания, и която предоставя изключителна компетентност на съда или съдилищата по седалището на авиокомпанията, трябва да се счита за неравноправна по смисъла на член 3, параграф 1 от Директива 93/13.

По съдебните разноски

- 64 С оглед на обстоятелството, че за страните в главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (първи състав) реши:

Член 25 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела трябва да се тълкува в смисъл, че клауза за предоставяне на компетентност, включена в договор за превоз, който е сключен между пътник и авиокомпания, може да бъде противопоставена от последната на дружество за събиране на вземания, на което пътникът е прехвърлил вземането си, за да се оспори компетентността на дадена юрисдикция да разгледа иск за обезщетение, предявен срещу авиокомпанията на основание Регламент (ЕО) № 261/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 11 февруари 2004 година за създаване на общи правила за обезщетяване и помощ на пътниците при отказан достъп на борда и отмяна или голямо

закъснение на полети и за отмяна на Регламент (ЕИО) № 295/91, само в случай че съгласно правото на държавата, чийто съд или съдилища са определени с посочената договорна клауза, това дружество е встъпило във всички права и задължения на първоначалния съдоговорител, което следва да се провери от запитващата юрисдикция. Ако това е така, подобна клауза, която, без да е била индивидуално договорена, е включена в договор между потребител, т.е. пътника, ползващ въздушен транспорт, и продавача или доставчика, т.е. посочената авиокомпания, и която предоставя изключителна компетентност на съда или съдилищата по седалището на авиокомпанията, трябва да се счита за неравноправна по смисъла на член 3, параграф 1 от Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори.

Подписи